

Projekt Medea - Papinska diplomacija kroz povijest na području oko Jadrana

Valerija Macan Lukavečki

Tema projekta *Moderne europske diplomacije i istočno jadranski prostor* su političke diplomacije Svete Stolice s državama, koje okružuju Jadransko more od Srednjeg vijeka do suvremenog doba, s posebnim naglaskom na papinske legatske i njihove mnogobrojne aktivnosti koje su obavljali u okviru svojih dužnosti. Projekt je usmjeren na znanstveno-povijesno proučavanje nacionalnih, političkih i Crkvenih okolnosti te paralelno poznavanje povijesti Papinstva, Crkve općenito i šire političke slike Europe za određeno razdoblje. Razmatranje većeg broja pojedinačnih diplomatskih slučajeva omogućit će i cjelovitije sagledavanje i analizu utjecaja političkih, kulturnih, intelektualnih i gospodarskih strujanja u diplomatskom djelovanju modernih europskih država (uključujući i Papinsku), koje su svoje interese, od renesanse do suvremenosti, tražile i nalazile na istočno jadranskom prostoru.

Projekt ima mrežne stranice u sklopu kojih je, u okviru brojnih aktivnosti i publikacija koje su rezultat rada projektnog tima, u izradi i digitalni repozitorij pod nazivom „Tko je tko u papinsko-jadranskoj diplomaciji“, koji ima za cilj na jednom mjestu prikupiti znanje o organizaciji, strukturi, dokumentima te osobama iz papinske diplomacije kroz povijest. Organiziran u obliku repertorija – prozopografskog registra papinskih poslanika (*envoys, inviati, Gesandter*) poznatijih, ali i manje poznatih, osoba iz crkvenog i političkog života na prostorima vezanim uz istočnu jadransku obalu. Repozitorij donosi dokumente koji ukazuju na papinsku diplomatsku praksu od Srednjeg vijeka pa do suvremenog doba. Projekt podrazumijeva dobro poznavanje kompleksnosti međunarodnih političkih odnosa europskih država kroz pojedino razdoblje, unutar kojeg se javljaju pojedine osobe, diplomatske misije, problemi lokalne tematike ili šireg europskog značaja,

financije ili možda pitanje nasljednika na biskupskoj katedri.

Repertorij obuhvaća vremenski raspon od šest stoljeća, od XV. st. do druge polovice XX. st., te dokumente koji su odaslani s ovih prostora prema Rimu, Veneciji, Ankoni ili Beču i obrnuto. To su razdoblja pontifikata od pape Martina V., Eugena IV., Nikole V. u XV. st., Pavla III. u XVI. st. pa do Ivana Pavla II. u XX stoljeću.

Ovdje će svoje mjesto naći poznatija imena kardinala legata (*legati de latere*) i biskupa, no jedan od ciljeva je obraditi i manje poznata imena “običnih” ljudi iz crkvenog života koji su obavljali niz drugih manje istaknutih dužnosti kao što su Deodatus Stojani, Franciscus Damiani, Leonellus de Chierecatris i drugi. Daleko mnogobrojniji te manje poznate legatske, nuncijske, sakupljačke dugova za Apostolsku komoru (*collectores, subcollectores*), koji ne privlače toliku pozornost, ali su važna karika u lancu uspješne diplomatske misije. Od poznatijih imena tu su svakako Nikola Modruški, Marcus Antonius de Dominis, Toma Nigler i dr.

Kriteriji po kojima se u ovom kompleksnom diplomatskom svijetu povijesna osoba uvrštava u repertorij su relativno široki budući se pozornost želi posvetiti i manje poznatim osobama,

koje su ipak imale, gledano lokalno ili na široj europskoj razini, značajnu ulogu u diplomaciji. Ovdje ćemo pronaći i minijaturista Jurja Julija Klovića, koji se nije bavio diplomacijom ni politikom no bio je sastavni dio te politike kroz svoje minijature koje su dio luksuzne lepeze diplomatskih poklona na europskim dvorovima XVI. stoljeća. Za neke od osoba iz diplomatskog života nemoguće je sastaviti cjelovitu biografiju pa se donose tek poznata poslanikova ovlast (*facultates*) uz pronađeni arhivski dokument, ili pak ukoliko je moguće podatci o obiteljskom ili geografskom porijeklu, obrazovanju i karijeri.

Obrađeni izvori najvećim su dijelom iz Vatikanskoga apostolskog arhiva, a korišteni su i drugi talijanski arhivi (Rim, Vatikan, Venecija, Firenca, Modena, Ancona), dokumenti Arhiva Jugoslavije u Beogradu te izvori iz hrvatskih državnih i privatnih arhiva (Zagreb, Krk, Zadar, Šibenik, Trogir, Split, Dubrovnik). Dokumenti su to nastali u papinskoj kancelariji (*instructiones, facultates, brevia, littere cretenticiales* (vjerodajnice), *littere passus* (pisma o sigurnom putovanju) te apostolskoj komori ili su pak nastali u kancelarijama europskih država ili biskupija. Dio predstavljenih dokumenata od ranije je poznat i objavljen u diplomatskom

SAZNAJTE VIŠE

Projekt “Moderne europske diplomacije i istočnojadranski prostor” (2020.-2023.) financiran je sredstvima Hrvatske zaklade za znanost, a prijavljen pri Hrvatskom institutu za povijest (IP-2019-04-7244). Voditeljica projekta je Jadranka Neralić, a suradnici su Luka Špoljarić, Zdenko Dundović, Nikša Varezić, Stipe Kljaić, Andreas Gottsmann, Massimiliano Valente i Valerija Macan Lukavečki.

Medea: <https://medea.isp.hr/>

Digitalni repozitorij „Tko je tko u papinsko-jadranskoj diplomaciji“: <https://medea.isp.hr/izvori-publikacije/>.

gradivu, a dio je nedavno pronađeno i tek objavljeno arhivsko gradivo ili pak gradivo s preciznijom datacijom ili novijim podacima. Suradnici na projektu istražuju i analiziraju relevantne suvremene traktate i kronike kako bi stekli uvid i razmotrili kompleksnost hijerarhije sustava papinske diplomacije, kompetencije i odgovornosti svake od osobitih kategorija poslanika. Nadalje, ključne su i teme o vrstama (tipovima) i funkcijama ovlasti (*facultates*), pojedinoga papinskog

poslanika, analiza kratkih biografija iz perspektive društvene povijesti, te konačno, financijska organizacija koja neizbježno prati (ili je u pozadini) svake diplomatske misije. Dodatni doprinos ovih analiza i razmatranja bogatih arhivskih i bibliografskih izvora su i različiti praktični aspekti papinskih diplomatskih misija u ovako dugačkom povijesnom razdoblju. Jedan od očekivanih rezultata svakako je proširiti znanstvene spoznaje, ostvariti međunarodnu i međuinstitucionalnu

suradnju te osnažiti komparativno i interdisciplinarno ozračje među suradnicima na projektu. Nesumnjivo će se otvoriti i brojne nove istraživačke teme, a uz brojna izlaganja i sudjelovanja na domaćim i međunarodnim konferencijama te objavljivanje znanstvenih radova ovaj repozitorij je jedna od glavnih uporišta diseminacije znanja široj javnosti u okviru otvorenog pristupa znanju. ■

